

ibique de Luca, Arias de Mefa var. ref. lib. 1. cap. 6. & cap. 8. n. 11. Ioan. Baptista Grosfius contr. 43. num. 7. & feqq. Scappa ad Grat. dec. 66. n. 44. Caraf. Silva. Termini orb. 20. n. 57. Gabriel Periera dec. Borngalli 70. n. 6. Maltrillas dec. 20. n. 6. Caffill. dec. 91. n. 22. Franc. dec. 21. in princ. Surd. dec. 266. n. 8. & 9. Rot. coram Bich. dec. 95. & dec. 264. n. 3. part. 16. recent. modo autem diffractio pignoris non inuenerint, vel illam probabiliter ignorauerint, l. cum prior tertia, ff. de diffract. pign. Arias de Mefa var. ref. lib. 1. cap. 6. num. 5. & cap. 8. numer. 1. & feq. & in Afulana iuris offerendi, coram R. yerendiffimo d. Hervault Archiepifcopo Turonen. impreffa apud Card. Albitium, de inconfant. in iudic. decif. 12. num. 8. Equum enim est, ut pignus, quod debitum, ut plurimum fuppedit in hoc quod excurrit posteriori creditori, potius quam priori cedat, Calvin. de acq. cap. 35. Merlin. de pign. lib. 4. tit. 2. q. 15. & q. 16. & Cruffus de iure offer. cor. cap. 3. Franch. Stephanus decif. 27. num. 9. Ioan. Baptif. Grosfius contr. 43. numer. 2. Rota coram Duran. decif. 443. num. 4. & d. decif. 12. num. 2. & 3. post Cardin. Albitium.

At contra si idem citati, ut adfent, adfuerint, nec contradixerint, diffractio pignoris confenfisse, omnemque hypothecam eos remiffisse enferi, l. si eo tempore 6. C. de remiff. pign. Cyriac. ad tit. 1. tom. 5. oper. Posthum. fol. mibi 1274. lit. B. & C. Jo. Baptista Scernantner, in tract. de pign. et hypothecae cap. 36. num. 4. Hermannus Melzer de pign. lib. 2. cap. 13. num. 33. Rodrig. de concuf. credit. par. 2. art. 5. num. 27. & feqq. prouidende decifide iure etiam offerendi, quod est fequela hypothecæ, Faber, in cod. lib. 8. tit. 10. definit. 1. quem fequitur Merenda contr. iur. lib. 23. cap. 40. num. 55. Posth. de fubhaft. in pte. 66. n. 38. & 72. & feqq. Scappa ad Gratian. decif. 66. num. 41. Cruffus de iure offer. quæst. 15. sub num. 2. in fin. Scherlin. eodem tract. par. 1. cap. 3. feq. 5. sub num. 21. Groff. contr. 43. num. 29. Gobbo. conful. 93. num. 24. de Luca ad de Marinis molit. 219. num. 7. verf. celfat, Thefaur. decif. 157. n. 11. qui fubferipti Gafpar. filius, Neger, de fubhaft. cap. 30. num. 94. Marcian. refol. 11. ex. num. 29. clar. mem. Card. de Luca de feud. dif. 36. num. 14. verf. Unde propter eam in Narnien. iuris offerendi decif. 6. num. 1. apud Card. Albitium de inconfant. in iudic. Rota coram Bich. decif. 95. num. 6. cum domina rerum incerta diu non debeant manere, ideoque pofteaquam quis poffideri iure domini à pratore iuffus est, nequaquam locus erit oblationi, alias nullus finis rei inuenietur, ut ait Labeo apud Ulpian. l. si finita, verf. finem, §. Pofteaquam, ff. de damn. infeft. ubi Caltren. Marta voto decif. 36. numer. 19. & 20. Sanfelice, decif. 118. num. 10. Antonell. de tempore legal. lib. 4. cap. final. num. 128. Mantice. dec. 126. numer. 1. & feqq. alie que late congeffi in prima decifione R. Patre Dom. meli Lau. cætra.

Quamobrem cum D. Cardinalis; & Com. eius frater vocati in generali concurfu, pariterque citati, tam in fententia graduatoria ad instantiam concurretorum, quam in electione bonorum in illius executionem facta à Cecilia, nihil unquam oppofuerint, fera nimis oblatione auocare fatagant pignus, cuius caufa integra amplius non erat, l. obligata tertia, Cod. si antiquior creditor, & bene Cuiac. lib. 8. C. ad tit. de diffract. pign. tom. 5. oper. posth. fol. mibi 1276. lit. E. inquisiens diffractorem pignorum non foluente debitore esse pignorum extremam lineam, aut nouiffimam metam, adeo ut illis iure diffractis nullus fuperit amplius qui habeat ius offerendi pecunie, Rota dec. 32. n. 4. & feqq. p. 17. recent.

Verumtamen hæ rationes, quamvis Doctorem fententis splendide exornate, factique adimulicis in præteritis decifionibus diferte comprobate fuerint, nihilominus cum in hodierna audientia ponderarentur, ad punctum caufæ non facere uifæ uult Dominus, qui refponderunt fententiam esse infirmam; nam tacita hæc præfumptaque remiffio hypothecæ in noftro articulo defumi non potest ex filentio, & non reclamacione posterioris creditoris patiens pignus priori ad iudicari.

Non enim agi dicebatur de fubhaftatione pignoris facta extraneo licitatori, quo cafu penam est nullam pofterioribus creditoribus fuperfere ius offerendi, iuxta magiftralem decif. Duran. 335. quam fecuta est Rota coram Bich. dec. 95. n. 8. dec. 186. n. 6. part. 3. recent. & in d. dec. 12. num. 7. apud C. Albitium de inconf. in iudic.

Quemadmodum nec agebatur de pignoris diffractioe, qua pro fuo credito confequendo à priore creditore facta fuerit iure fuo, ideo potestate fibi in ipfo contractu pignoris exprefse data, vel à lege attributa, quo cafu creditore ius fuum exequente, pignus emptoris, aufertur nequit à fecondo creditore, per text. in leg. si conuenit 4. ff. de pignor.

action. l. cum prior, tertio ff. de diffract. pign. l. 1. & 2. C. si antiquior creditor, Cuiac. obferu. lib. 1. cap. 14. tom. 3. oper. prior. Arias de Mefa var. refol. lib. 1. cap. 6. num. 7. Marcian. dif. 9. n. 8. Carleual. de iudic. lib. 1. tit. 3. dif. 21. Marcian. dif. 11. n. 8. cum feqq. Rot. dec. 67. n. 1. & feqq. post Posthum. de fubhaft. nulla enim offerri potest pecunia à pofteriore creditore, poftquam communis debitor priori nihil amplius debet, & vigore præcedentis pacti rei pignoratitia dominium in emptorem translatum est nulla aliena affectum, hypotheca, Rota coram Bichio decif. 43. num. 6. & feqq. decif. 186. num. 8. et fequentib. parte 13.

Sed quæftio hæc uerfatur in hypothefi, qua pignus in caufa iudicata captum communi lege pignoris ad iudicatum est priori creditori non fponfe fua, fed iuris neceffitate coactio, ut rem fibi aliifque obligatam acciperet, prouidende huiusmodi ad iudicatio, tamquam neceffaria, facta cenfetur iure, ideo factio debitoris, non autem creditoris iure fuo pignus diffrahi faciens, Faber, in C. lib. 8. tit. 10. definit. 1. inquisiens creditorem qui pignus accepit, illud uendere, aut fibi addicere nequiffime, Franc. Stephan. dec. 27. n. 8. & dec. 92. Nihilque refert, pignus recepte iudicis auctoritate, quippe hæc pro debitoris factio habetur, Moratt. de iur. offer. n. 38. Gloff. contr. 43. num. 6. & feqq. Afinius de execut. §. 7. cap. 11. num. 1. Mangil. de fubhaft. q. 82. n. 11. Schett. de iur. offer. part. 1. cap. 3. feq. 5. num. 12. Merlin. de pign. lib. 4. tit. 2. q. 43. num. 11. Marcian. difput. 11. num. 11. Arias de Mefa var. refol. lib. 1. cap. 6. num. 6. Marta voto 36. num. 17. Surd. dec. 266. num. 9. Rota decif. 364. num. 3. part. 16. recent. & coram Bich. decif. 43. num. 11. decif. 95. num. 1. & 13. & feq. decif. 186. num. 10. part. 13.

At quoniam iustum non est, fieri debitoris pofteriorum creditorum conditum nec deteriorum, Faber. loco mox citato, Carleual. de iudic. lib. 1. tit. 3. dif. 21. n. 1. Marian. dif. 11. n. 11. pignus non simpliciter, fed cum iura caufa in priorem creditorem translatum fuiffe dicendum est, bene Cuiac. lib. 2. responf. papin. ad l. 2. de diffract. pign. fol. mibi 75. lit. O, 14. et feqq. 10. 1. oper. Posth. Etque propter uifam ratione iurifconfultus repondit offerri poft primo creditori, qui rem fibi obligatam, non tam domini ad difpendium, quam conseruandam pignoris fui caufa habuiffe præfumerit, l. cum pofterior 6. ff. de diffract. pign. Marcian. difput. 11. num. 12. Schett. de iure offerendi c. 1. feq. 2. n. 16. Posth. de fubhaft. in pte. 32. n. 32. Franch. decif. 69. ibique de Luca, Rot. apud Posth. de fubhaft. dec. 76. n. 21. Duran. decif. 445. num. 92. Bich. dec. 95. num. 2. & 18. in dicta Afulana iuris offerendi decif. 12. num. 3. & 4. post Albit. de inconf. in iudic. c. et recent. decif. 186. n. 9. part. 13. recentior.

Que quidem præfumptio deducta à lege, & à qua sola oriri ius offerendi, dixit Rota coram Bichio dec. 95. n. 3. ceterifque que mox allegatis præfpecta, est tantafit, ut contrarias reuicere probationes uifa fuerit, Franch. dec. 69. n. 7. Posth. de fubhaft. in pte. 42. n. 32. ualidior fanè erit, si illi acceffe rit exprefsa declaratio, qua primus creditor dixerit non domini fed pignoris fibi confirmandam uifam feciffe Cecilia plurimam acceperit, ad in noftra, hypothefi caufa rem pignoris declarauit, nam cum æquibantur bona communis debitoris, proteftata est uelle illis fubfistere, donec fibi fuerit intergraliter facta factum in pecunia numerata, Aftorum numer. 1. eademque in mandato ad eligendum bona dato Procuratori dixit fe electuram: per li crediti mihi assignati emi in dicta fententia, come in apofte. cognofcentia si simile per li facta degl. alii creditoris prefenti, & in qua fupposita altero modo futuri, che uifofe, & eo potestero futuri, & uifofe præiudicio degl. alii mihi offerendali, come in dicta fententia; alitermente fempre refumio arbitrio ritorare alle primore ragioni, alle quali fempre. Cui. fumm. n. 2. Huiusmodi autem conditionalis electio, & infirmitas pignori duratura, donec pecunia folueretur, atque exprefsa præfervatio primorum iurium uolita à prima creditrice reuigant libera domini acqifitionis, fed ordinata cenfentur ad simplicem pignus, & hypothecæ tuitioem atque confirmacionem per ea, que tradunt Felice de confuet. 3. lib. 3. cap. 2. num. 14. Schett. de iur. offer. part. 1. cap. 3. feq. 3. num. 20. Posth. de fubhaft. in pte. 32. num. 31. de Luc. ad Franc. decif. 69. in fin. Rota coram Royas decif. 284. num. 15. et feqq.

Mauente igitur caufa pignoris, eoque tum ex legis præfumptione, tum etiam ex uoluntate creditoris in eundem translata cum iura caufa, nempe illud fibi confirmandam, feruandique gratia, aliquid ex DD. ex eo inferent, planum esse pofteriori creditori licentia offerendi, etiam ipfo monito, & filente res judicialiter ad iudicata fuiffe anteriori creditori, ut tradiderunt Riminald. Jun. conf. 3. nu. 8. Moratt. 19

de iur. offer. num. 40. Mangil. de fubhaft. quæst. 82. n. 12. & 13. Amifio namque iuris offerendi tunc demum pendet ex illius filentio, cum datio in folutum facta primo creditori fupante natura tale ius admittit, fecus si non admittat; cum autem ad iudicatio confirmandi pignoris caufa facta per se non tollat ius offerendi, quinimo, ut probatum est in §. quoniam uerò eum feq. hæc fit ratio, ob quam creditori pofteriori in tempore offerre liceat prior, ut amiffum dici debeat, opus erit acti poftiuitio, non autem fufficit fimplex filentium fecundi creditoris, qui ideo paffus est diffrahi, quod sciebat ubique pignus fibi durare, l. licet oblatum, §. non uidetur, ff. quib. mod. pign. uel hypoth. foluatur: cumque ius fuum non effet certo temporis fpatio limitatum, maturius deliberando, producente quoque oblationem, illud à fe addicaffe minime cenfetur.

Nec offerre dicebantur iura, & auctoritates in contrarium allegatæ, utpote qua intelligenda uidentur de pignorum diffractioibus per fe perimentibus ius offerendi, uel exprefse loquuntur de ipfo debitore, qui poft paffum fecundum decretum fera nimis oblatione comparuerit, ideoque negligentia uel contumacia iure pœnam ferens merito reiectus fuerit, ut declaratur Rim. Moratt. & Mangil. supra allegati, qui reprobant alios contrarium exprefse docentes.

Et in hæc fententiam facilius ueniendum dicebatur ob alias circumstantias ponderatas à Rota, qua cenfuit ad iudicacionem bonorum factam Cæcilia, tamquam plurimum deficientem à forma præfcripta in fententia, nullo pacto conseruata, atque irrevocabiliter perfectam unquam fuiffe, prouidende re adhuc integra pofterioribus creditoribus offerre licentia priori.

Circumstantia autem confideranda in defectu legitime æftimationis bonorum communis debitoris in fententia ordinata, & que futura erat basis huius iudicii, & ad iudicacionem poftea confirmandæ, ad text. in l. ueriffimam, C. de iur. domini temporandæ, Sanfelice, decif. 118. Bich. decif. 161. num. 3. bene diftinguens bene cafum ad alio, in quo bona libera uere creditore poffiderent. Non enim attendenda uifa est æftimatio illa bonorum facta octo annis antè fecutam ad iudicacionem, tum quia non petita nec à Iudice decreta fuerat ad effectum ad iudicandi creditoribus bona debitoris, fed ut Cæcilia, que fuarum dotium prætextu uerifera bona mariti occupauerat, defineretur certa illorum portio pro fuarum dotium fecuritate, tum oriam quia eadem peracta fuerat citato dumtaxat Ven. Archiepifcopo Sancti Spiritus fumm. n. 4. pofteriores enim creditores non minus in ipfa ad iudicacione, quam in quouis aliâ uiam preparatorio citandi erant, ut inuenerit fuo filentioque graue illud præiudicium amiffionis hypothecæ fubfifere cenfentur, ad tradita 20 per Amat. refol. 1. num. 9. quem fequitur Marcian. difput. 11. num. 35. uerf. nec oblat uifam fuam.

Et licet hic decifus citacionis fanatus uideri poffet, eò qua fecundi creditoris curando deinde fe admittit ad poffum fuam, ficite dicantur acta omnia que præfententiam graduatoriam, in qua citatos fuiffe non ambigitur; nihilominus fubfequens admissio ad caufam effecere non poterit, ut dicta æftimatio facta ad effectum dumtaxat affigendi Cæciliae bona pro fuarum dotium fecuritate approbata cenfentur ad effectum fupplendi æftimationem à Iudice decretam, ex quo creditores longè majus præiudicium in fubfecuta ad iudicacione incurfuerint, qua ledi grauiter poterant ob lapfum tantis temporis, quo pretia rerum uariari multum poterant.

Que quidem priorij iure procedere uidebantur in noftra hypothefi, in qua non aderat fimplex lefionis timor, fed reuera fe lefos fuiffe, DD. fratres de Marefcortis conque rebantur, tum quia ex deductis, & iuftificatis in factio regulariter dicebatur æftimationem tunc temporis fuiffe simpliciter regulatam ad rationem quodum pro centenario, & anno, detractis expenfis, qui modus æftimandi non probare uerum rei ualorem, dixit Rota coram Mantice, decif. 190. 21 num. 4. coram Greg. decif. 359. num. 7. & coram Duno. Jun. decif. 217. num. 22. maxime quia agitur etiam de æftimatione prædiorum Urbanorum, Rota coram Ubaldo decif. 64. num. 5. & coram Duno. fen. decif. 345. n. 6. tum quia peritus annuus redditus calculauit iuxta afferentem fibi factam à Cecilia, fe uis uero, fumm. n. 22. non conuifit aliis probationibus, ex quibus conftabat in actis, non abforbere pignora, debitorisque patrimonium, non folum bona fide fe fe abftinuerunt ab offerendo, quia huiusmodi remedium inutile 28

Præterea electio quoque antè ad iudicacionem à Cecilia faciendæ decifere uidebatur à forma fententie, quia illa quam ipfa fecerat, concepta erat fub exprefsa conditione electionis faciendæ ab aliis quoque creditoribus, tam prædecif. ad Theatr. de Luca Vol. 117.

fentibus, quam futuris, addita claufula refolutiua. Alitermentis femper refert in mio arbitrio ritorare alle primore ragioni, Ad fumm. num. 2. Cum autem tempore quo DD. de Marefcortis obtulerunt, duo creditores nondum elegerint, conditionalis illa electio fufficiens non erat ad irrevocabilem ad iudicacionem, fed utraq; erant in ftatu refolubili, qua confirmata nondum fuerat purificatione conditionis, Capyc. decif. 41. num. 2. quem fequitur Fab. de Anna conf. 57. num. 5. Quamobrem fi primæua Cæcilia iura uel conditionis claufuleque refolutiue electionis apofte, falua, & integra manebant, pari ratione quoad pofteriores quoque Creditores rem integram fuiffe dicere oportet; nihil namque erat quod eifdem imputaretur, cur ftatim non obtuliffent, dum pendente adhuc conditione sciebant durare tempus exercendi ius fuum, ideoque maturius deliberari poffe, an expediret fubire graue illud onus deponendi rotam pecuniam priori creditori debitam, unâ cum accetionibus medijs temporis, cæterifque pignoris incrementis, qua fecundus creditor integre præftare tenetur, ut gauderet beneficio iuris offerendi, Arias de Mefa var. refol. lib. 1. cap. 3. num. 10. R. P. D. Anfaldus Collega meus de comere, & mercat. dif. 67. num. 24. Goff. contr. 43. num. 33. & feqq. de Luca ad Franch. decif. 456. num. 4. Mantice. decif. 126. num. 4. & decif. 66. num. 17. post Albit. de inconf. in iudic. Cum igitur confilio, & ratione rem produxerint plectendi non funt inuit negligentium, fui iuris amiffione, quia lex non punit actus prudentes, Merend. contr. iur. lib. 23. cap. 40. num. 35.

Deerat demum complemento formalis ad iudicacionis mandatum de immittendo de iuris cenfura, & ad normam fententie poft bonorum electionem à fingulis creditoribus expediendum; nam generalis ad iudicacione in fententia decreta per uerba futuri temporis, ibi: Dicimus infra fcriptis creditoribus fore, & esse ad iudicandam, tamquam preparatoria, longè differt à formalis ad iudicacione, feq. iudiciali ratione in folutum faciendæ per uerba de præfenti, perficiendæ in dicto mandato de immittendo, Posth. de fubhaft. in pte. 23. num. 240. & feqq. Mangil. eodem tract. q. 26. num. 20. & 21. Niger. cap. 35. num. 28. & 29. §. 7. Salgad. in labyr. decif. par. 1. cap. 18. nu. 14. Gtavian. dif. 345. num. 50. & feqq. Rota coram Buratt. dec. 124. num. 16. & decif. 270. num. 11. part. 9. recentior. & dec. 27. num. 7. & 8. part. 16. rec.

Cuius quidem mandati expeditio fuperflua cenferi nequibat, ex quo Cæcilia titulo alioquin habili ad dominium acquirendum munita, reperiretur in poffeffione bonorum, ideoque alio Iudicis minifterio non egeret, ut poffeffionem dominionumque pignoris ad fe transfuffile cenfentur, iuxta fententiam Dini in l. si finita, §. Julianus, ff. de damn. infeft. 26 quem fequitur Parif. conf. 42. num. 31. lib. 1. alique allegati in 1. decif. §. non aftenra.

Quia licet Cæcilia ob poffeffionem, in qua reperiebatur, forte non egeret reali traditione explenda minifterio executoris, egebat tamen mandato de immittendo, ut poffeffio fua confirmata dici poffet auctoritate, & confenfu Iudicis, qui fungendo vice partis ad iudicacionem decretam per uerba de futuro expleret confenfu de præfenti, uerbiſque aequali præferentibus ad iudicacionem relaxandam iuxta itylyum mandatum de immittendo, ut bene præ aliis mox allegatis docuit Rota coram Bichio decif. 161. n. 9. ubi explicando, Parifum reſpondit locutum fuiffe in hypothefi, qua præfententia ad iudicacione per uerba de præfenti facta creditoribus, qui iam in poffeffione reperiebatur. Acceffique prædictis bona fides, in qua uerfabantur fecundi creditores putantes, bona communis debitoris factis futuri nedum ipfis, fed alijs quinq; creditoribus poftea graduatim adimplendis, dum cuncta Vincentii debita enumerata, tam in relatione petiti, quam in fententia graduatoria, non excedebat fecuti. 12429. fumm. n. 3. contra uero ualor bonorum immobilium æftimabantur fecuti. 13930. fumm. n. 4. præter mobilia æftimata fecuti. 265. 75.

Nec turbat reſponſio fecunde decifionis, §. nec urgere, qua dicitur DD. Fratres de Marefcortis coaceruatis fructibus, unâ cum fortibus, illiſque collatis cum ualore bonorum, itcu oculi deprehendere potuiſſe ſummam debet longè excurrere; nam apud acta huius iudicii accetionum, & uſurarum debitum nunquam deductum allegatumque apparet; ideoque poſteriores creditores agnoſcentes debita, de quibus conſtabat in actis, non abſorbere pignora, debitorisque patrimonium, non ſolum bona fide ſeſe abſtinuerunt ab offerendo, quia huiusmodi remedium inutile 28 eſt, quam ſuppedit bona debitoris, ſed tamquam ſubſidiarium à lege impartitur reperitur, ſi poſteriorum creditorum indemnitati alia ratione conſuli nequeat, & propter auctoritates ſub initium allegata.

exceptio ex facto removebatur, quia Franciscus & Gregorius, qui potuissent repelli exceptioe propriae obligationis, repudiaverunt hereditatem matris; alii vero duo filii Horatii, nempe Octavianus, & Camillus, quibus tamquam hereditas matris facta fuit adjudicatio, non erant obligati in hoc instrumento censuendo eadem obligationis, quominus evincere poterant hanc fundum tamquam creditores anteriores, sicut Octavianus, & Horatius non poterant aliquid jus pretendere super hereditate materna, cui renunciaverant.

Nec dubitari potest, quin licuerit illis repudiare eandem hereditatem non obstante praesentia creditorum, ad quorum favorem reperiebatur obligati, cum jus ad eundem di-ctam hereditatem, tamquam positum in mera facultate debitoris, non liceat esse in illius bonis, & proinde non poterit super eo contrahi aliqua hypotheca ca favore creditorum, aut alia actio competere, cuius rationem licet existim creditoris perjuris contra bona obligata, ex causa autem, & occasione eiusdem iuris, argumento Textus in l. praedia rerum fundi leg. falcidiam, & l. qui autem ff. de fraud. creditor. & notant DD. in dicta l. qui autem, & in l. in fraudem, ff. de iur. fig. Surd. decif. 122. no. 8. Vincent. de Franch. decif. 101. no. 21. & late discussio articulo fuit resolutum in Romana fideicommissi de Formanis 9. Junii 1634. coram Reverendissimo P. Domino meo Panzirolo, in qua decisione recessum ab alia coram Rev. Dom. Decano sub die 24. Januarii 1622. in una Bononien. iustitructus.

Demum non visum fuit obflare, quod mater horum filiorum decesserat ante Horatium, ad effectum, ne dos, cuius causa obfata fuit adjudicatio, dici posset debita illius filii, quia licet ex dispositione statuti Urbis concederetur marito dos in casu, quo idem maritus superstes sit uxori defunctae, & liberus ex ea susceperit, ut in cap. 131. lib. 1. ejusdem statuti; tamen haec difficultas videri poterat sublata ex eodem statuto, cum ea dote, quam maritus lucrari debet per mortem conjugis, reservare in eo jubetur filiis communis matrimonii. Unde hoc statutum sapienter interpretata fuit Rota non concedere patri nisi solum usufructum, ut in Romana successione de Tagliaverris nona Junii 1606. coram Litte, & 29. Martii 1607. coram Cardin. Marco Mourio, & in Romana Lucri dotis 20. Februarii 1615. coram Reverendissimo P. Domino meo Pirvano, inter recentior. decif. 633. p. 2. & in una Romana Lucri Dotis 19. Decembris 1608. coram Gregorio impress. dec. 398.

Ecce ita utraque &c.

REVERENDISSIMO P. DOMINO MOLINES,

Camerinen. Censui.

Lm. 25. Junii 1696.

ARGUMENTUM.

Deciduntur quae discussa fuerunt in disc. 45. Card. de Luca sub ritu. de credit. an scilicet accollans valeat dimittere creditores anteriores, & omittere extinctionem debitorum posteriorum licet accollatorum.

SUMMARIUM.

1. Causa dicitur de sorta obmissam citationem intra annum ad dicendum contra commissionem, & transportationem actuum intra biennium.
2. Nec sufficit, si infra annum solvantur arrha Notario pro consensu extracum.
3. Commissio nihil aliud est, nisi decretum de citando.
4. Moderatio inhibicionis necessaria est ad effectum exequendi rem iudicatum, non autem ad effectum, ut causa efficiatur deserta.
5. Contrahentes non possunt praesentare creditoribus anterioribus.
6. Accollarius censetur alimere in se debitum sub conditione, quatenus scilicet creditores anteriores non insurgant.
7. Per dimissionem creditoris anterioris extinguuntur accollatio facta de credito posteriori.
8. Praesumptio solutio induit liberationem debitoris.
9. Iustus sexdecim annorum sufficit praesumere solutionem.
10. Item inopia creditoris, & divitia debitoris.
11. Actus da oppositio compensationis.
12. Disiecta in extinctione censui per lapsum longissimi temporis praesumitur intervenisse.

13. Nullius extinctionis censui non est allegabilis post lapsum 30. vel 40. annorum.
14. Et sanatur per illius approbationem.
15. Cessio suffragatur solum pro summa vice soluta.
16. Fallit, si cessio reportatur sit a rei possessore ad effectum se iura, in ipsius possessione.
17. Vel si de factis sit creditum difficultis extinctionis.

DECISIO XVI.

INstitutio a Patribus Sancti Augustini Terrae Sancti Ginefii iudicio pro solutione fructuum census in forte scut. 1170. impositi ad eorum favorem usque de anno 1596. per Antonium Massuccium, & accollati per Petrum Antonium Marefuschum in emptione Tenute S. Pauli existentis in Territorio Recineti, Aud. Cam. Thomasi iudex per sententiam absolutorium pronunciavit, Rever. P. Dom. Prosperum, & alios de Marefuschis reos conventos, non teneri, nec obligatos esse ad solutionem dictorum fructuum census; quinimodo praefatam accollationem per Petrum Antonium eorum Auditorum stipulatum, cassandam, & abolendam esse. Causa autem ad id eorum Patrum provocacionem devoluta nostro Auditorio, mihique delegata, cum super dubiis suscriptione orta esset inter partes contentio, praesentibus Marefuschis causam, non proseguunt appellacionem intra tempus de iure, ac Curiae stylo praescriptum, deserant remanuisse, hinc facto prius verbo in Rota habita die 11. Aprilis proxime praeteriti, dedi dubium — An censui de re iudicata, seu potius de causis restitutionis in integrum — eoque hodie proposito, Domini affirmative quoad primam, negativè quoad illius secundam partem responderunt.

Moti quoad rem iudicam, quia licet Patres imperarint commissionem de Mense Septembris 1693. tamen intra annum non citantur appellatos ad dicendum contra commissionem, minùque intra biennium curantur fieri actura transportationem; unde ex hac duplici omissione, causa remanuit deserta, & abiteque in iudicatum, ut de prima dixit Rota dec. 156. num. 1. & sequ. part. 1. & de secunda in dec. 345. num. 1. & 2. coram Bich. & in recent. dec. 219. num. 1. part. 1. & in Lunden. Pensionis 4. Februarii 1695. §. illa namque, coram Reverendissimo P. D. meo Urfino.

Abique eo quod salvari possit descripto sub praetextu, quod Patres adhibuerint diligentiam pro causa praesentatione, dum post imperatam commissionem, ad huc primo anno fatalium non extitit, dederunt Arrham Notario pro confessione extractis omnium actorum gestorum coram Aud. Camer. & intra secundum annum completo extractu, integram mercedem eidem Notario persolverunt: Quoniam huiusmodi diligentia tunc demum excusat causa desertionem, & transitum in rem iudicatam, quoties in primo anno quod obtineat commissio, fieret citatio ad dicendum contra: tunc enim non requiritur actorum transportationem intra biennium, sed sufficit, quod Notario intra terminum transportationis praetextum, tradita fuerit Arrha ad consensendum extractum, dummodo ante pronunciationem super desertione fuerint in effectu ipsa acta transportata, in quibus terminis loquitur Rota in descriptis relatis in Additis ad respons. 5. edit. post decisionem Rembold. numer. 66. Specis ad respons. 5. edit. post decisionem Rembold. numer. 66. Specis vero, quando, prout est in nostro tenente, post commissioem obtentam in primo anno fatalium, non sequatur ressim in eodem anno citatio ad dicendum contra, quia in hoc alio casu, statim, ac labitur annus, causa remanet deserta, nec proficit biennium, ea quidem ratione, quod extensum de stylo Rotae, & Curiae indulgetur, biennium ad proseguendam causam contra iuris dispositionem in l. ius in l. ius, Cod. de temp. ar. p. l. ar. concedentem annum solummodo, quatenus inchoaverit: Iudicium autem exorditur a citatione, & non a commissione, que nil aliud est, nisi decretum de citando, ut docuit Vestr. lib. 7. cap. ultimo sub nu. 8. & 9. a versiculo, & quia de praesentatione, & respondit Rota coram Puteo dec. 311. lib. 2. & in rec. dec. 556. num. 1. part. 2. & decif. 82. n. 2. part. 10. & melius dec. 219. num. 2. part. 11.

Neque etiam dicta desertio potest evitari ex eo, quod non fuit decreta moderatio inhibicionis Rotalis, quia moderatio necessaria est ad effectum exequendi rem iudicam, non autem ad effectum, ut causa efficiatur deserta, cum pro desertione sufficiat lapsus temporis absque eo, quod aliquid actum fuerit in primo facti, & in secundo transportata fuerint acta, ad Textum in cap. cum sit Romana de appellacionibus, Rota in Tudertina pensiois 10. Maii 1683. §. commissio verb. coram bon. memor. Albergato.

Ad

Ad denegandam verò restitutionem in integrum, mo- vit Dominos validitas, & iustitia Sententiae; illa enim non revocabatur in dubium, & haec aptissimè ex eo visa fuit revocata, quod Petrus Antonius Marefuschus in tantum in emptione Tenute S. Pauli inter alios Censuum passivus Massuccii venditoris in diminutionem illius pretii in se accollaverit controversum Censum favore Patrum Sancti Augustini, in quantum credebatur rem emptam non esse obnoxiam aliis hypothecis ac debitis anterioribus; idque convincitur tam inspecta dispositione Juris, iuxta quae similes accollationes debitorum venditoris censentur susceptae demonstrative, & non taxative, adeoque sub tacita conditione, si creditore anteriores non degererent, quibus alioquin contrahentes praesentare non possunt, ex traditis in specie per Posth. refol. 122. nu. 23. cum seqq. Cardin. de Luca de credit. disc. 45. nu. 6. & pluries respondit Rota, ac fin- gnanter decif. 291. numer. 2. coram Millino, dec. 668. numer. 2. & 3. coram bon. memor. Cardin. Cerro, & in recentiorum, decif. 48. num. 3. & 4. part. 2. 134. num. 2. part. 4. & 210. num. 3. & A. part. 16.

Quam etiam inspecta expressa Accollatarum voluntate, qui provide considerans inter Censuum accollatos in diminutionem valoris rei emptae, illum Patrum Sancti Augustini esse ultimum, & posteriohem, verituseque proinde, ne successio temporis alii anteriores degererentur, sub duplici alternativa conditione ad illius accollationem devenit, videlicet, quod tempore solutionis tam fortis principalis, quam fructuum, renenerat Patres investire pecunias in aliis censibus, vel stabilibus, vel illas quatenus liberè solve- rentur, in casu evincitionis, & molestiarum restituere, Sum- mario fratrum de Marefuschis num. 1. Ex qua conventionione manifestè deponitur, Accollatarum assumptis debitum praedictum Patrum, donec, & quousque non ad invenirentur creditores anteriores, eis tamen detectis, expresse voluisse ab obligatione recedere, & in casu sequuta solutionis, pecuniam advocatè ad dimittendos potiores, ut in his terminis notavit Poth. de refol. 122. num. 25. Rot. a dec. 48. nu. 25. part. 2. & decif. 191. num. 7. coram Millino, & dec. 210. nu. 4. part. 16. recent.

Quamobrem cum post susceptam accollationem supervenerit Marefuschis plures molestiae, & praecipue ad instan- tiam Marchionis Hieronymi Melchiorii creditoris anterioris ex causa census scutorum mille in forte impositi anno 1559. ac pro fructibus in summa scut. 1170. à quibus molestiae, pravaria eorumdem intimatione facta patribus, se redemerint Marefuschis mediante solutione, & census extioctione, inde de plano sequitur, quod statim, atque sequuta fuit dimissio creditoris anterioris, ipso iure resoluta, ac extin- cta remaneret accollatio, ut in specie praesentatur Rota decif. 668. num. 3. coram Cardin. Cerro.

Informantes pro Patribus Sancti Augustini, ad evitan- dum praesentium ineluctabile fundamentum, in quo verè si- stit punctus causae, consistebant in responsionibus, & suorum principium defensam in eo, quod in manibus fratrum de Marefuschis, praeter summam solutam Melchiorio, ac de iure bonificandam, remanebant plures aliae pecuniarum summae spectantes ad Massuccium, cum quibus substitineri possent controverfa census accollatio, nullum tamen ex pre- sentis creditis visum fuit habere realem subsistentiam, ac per consequens posse impedire, quominus dicatur sequuta ip- sus accollationis resolutio. Non quidem primum scutorum 1170. quae pro complemento pretii dictae Tenute S. Pauli promiserat Petrus Antonius Accollatarum solvere Massuccio ad simplicem ipsius requisitionem; nam tamen non doceatur de expressa huiusmodi refectione, sed summa solutione, constat tamen de tacita inducra ex praesumptioibus, & con- jecturis, quae de iure aequè, ac expressa, induit liberatio- nem debitoris, iuxta late deducta in famigerata decif. 105. Surdi, quam passim sequitur Rota, ut in decif. 86. nu. 11. part. 11. & alibi passim.

Conjectura autem ferè omnes concurrunt in praesenti, quae ad hunc effectum inducendi tantum solutionem per- pendere solent Doctores; adest enim lapsus temporis, ac ta- citoritas creditorum, nec quidem modica, sed octuaginta, & ultra annorum; credendum propterea non est, dictum venditorem distulisse tanto temporis intervallo sui crediti perceptionem, si illud revera solutum non fuisset, ut in hypo- tetic folius 16. anorum cursus, tradit Episcopus Rota cum innumeris concordantibus disputat. 155. num. 3.

Accedit inopia Massuccii creditoris, & viceversa nota in praesentis debitoris divitiarum copia, ex quibus circum- stantis reddunt prorsus inverisimile, tam quod creditor decif. ad Theatr. de Luca Vol. III.

inops tamdiu exigere distulerit, quam quod dives debitor in solvendo summam tam exiguam adeo morosus extiterit, ex notatis per Surd. decif. 105. num. 1. Rocca d. disp. 155. nu. 5. Gobbi. conf. 68. nu. 12. & 13. Rota coram Pamphili. decif. 325. numer. 19. coram Merlino decif. 225. num. 12. part. 10. & decif. 86. numer. 8. part. 11. recentior. Quae omnia transe- unt in evidentiam, si ad datur, quod Patres in pluribus acti- bus gestis cum Marefuschis respicientibus interesse huius accollationis, nunquam in scenam deduxerunt debitum huiusmodi residui, quando alioquin tunc temporis po- terant cum tali credito compensare partem debito- rum, quibus erga Marefuschos reperiebatur obstricti, ut in simili arguit Rota decif. 259. numer. 3. part. 4. tom. 2. 11 recentior.

Eiusdem irrelevantiae est praesentium creditum scut. 200. ratae census controverfi scutorum 1170. quoniam de ipso extinctione facta per Syndicum conventus favore Camilli Marefuschis, constat ex confessione eorumdem Patrum, nec deducitur in controverfiam. Geminae autem nullitates im- plicite huic extinctioni, sunt levis aemulaturae; prima quidem deducta ex defectu didictae, meretur animadversio- nem, quatenus à die extinctionis usque ad praesens, non est fluxus 70. circiter anni, per quod temporis spatium didictae solemnitas intervenisse praesumitur, ex relatis per Menoch. de praesump. lib. 3. praesump. 131. Card. de Luca de Reg. di. curf. 156. num. 10. & de dote disc. 21. Rota coram Buratt. decif. 45. numer. 16. & 8. coram Card. Cerro decif. 31. num. 16. Nec magis urget altera ex defectu sufficientis auctoritatis in dicto Syndico censum extinguente: Praeter quod enim recur- rit responso lapsus temporis 70. circiter annorum, & de iure ultra triginta, vel quadraginta annos non competit jus dicendi denullitate, ut omittis generalibus in terminis nullitatis census, respondit Rota post Censuum de censibus dec. 246. numer. 9. funditus sublatum fuit obiectum, ex eo quia in quodam instrumento inito inter Patres, & Marefuschos, fuit dicta extinctio enunciata, & in alio instrumento trans- factionis pariter inter easdem partes celebrato de anno 1679. appareat formaliter approbata. Ex quibus actibus confirmatoriis, & approbativis didictae extinctionis, con- furgit sanatio appositae nullitatis, quando alius in ipso primordio adfuisse, ad ea, quae tradit Bald. in leg. si liquet num. 2. Cod. de inoffic. donat. Rota decif. 202. num. 19. coram Cerro.

Postremo nec subsistit creditum sc. 600. quae Marefuschis in reintegrationem crediti ipsismet cessi à Melchiorio exergerunt a Jo. Baptista Antico, quia cum d. Melchiorius ces- serit non solum dictum censum in rata sc. 1000. sed ejus etiam fructus decursos ascendentes ad alia scuta 1200. potue- runt Marefuschis utrique exigere ab Antico dicta sc. 600. & cum alia summa majori se tueri adversus praedictos Patres.

Non urgente responstone, quod licet Marefuschis repor- taverint à Melchiorio cessionem pro integro credito scut. 2000. nihilominus eidem persolverunt tantummodo scut. 1000. ac proinde cessio eisdem suffragari nequit, nisi pro summa verè soluta, & si quid postea ex dictis scutis 1000. aliunde recuperaverint, eedere debet in beneficium credi- torum posteriorum, ad Text. in leg. cum qui à debitoribus, ff. qui prior. in pign. habeantur.

Tali autem exceptione tueri nequeunt patres, cum ad effectum, ut accollatio ipsorum census scut. 1000. dicatur extin- cta, satis supra est, quod Accollatarum effectivè sciverunt aequali ratam creditori anteriori, de qua non constat fuisse unquam reintegratos, neque est ambigendum, quin haec rata verè soluta cesserit in extinctionem dictae accollatio- nis, quodque non fuerit comprehensa in cessione facta per Marefuschos favore Anticii, quia in huiusmodi cessionis in- strumento dato in Summario Patrum numer. 11. expresse declararunt Marefuschis ipsos cedere dicto Antico scut. 1000. ex residua libus iuris sibi cessis per Melchiorium, quae apud se remanebant post factam compensationem, & extin- ctionem censuum cum praedictis patribus; proindeque sum- ma verè soluta eedere debet in validationem actus anterioris, & durioris; ac per consequens si aliqua exceptio super subsistentia, vel insubsistentia crediti ultra sc. 1000. allegari posset, ea competeret Anticii posterioribus cessionariis.

Ceterum ad submovendum obiectum in ipsa radice, sub- debant Domini, quod nec patres, minùque Anticii nisi va- lent dispositioni Textus in dicta l. cum à debitoribus, Cod. mandati, cum ea recipiat limitationem, quoties cessio, prout est in ca- su, reportatur à rei possessore, ad effectum se tuendi in ipso possessione, ex censa Text. in leg. ab Anastasio, & in leg. per diverfas, Codic. mandati. ubi deciditur, cessionem in totum valere.

N 4

valere, quando possidens ea utitur pro tutioe, & munimine rei, ibi: Vol creditor, vel is, qui alienas res possidet pro debito, seu rerum quoadvis constitutarum munimine, ac tutioe: & in nostris terminis decifum refert Benedictus Carpovius decif. 67. a. n. 1. & 7. hinc ad hinc, & respondit etiam Rota decif. 96. n. 5. & 9. cum segg. eo dec. 699. n. 5. & 6. par. 18. & in confirmatoria 10. Maii 1679. §. dixerunt, coram bo. me. Rondonino.

Præmaximè quia creditum antedicti Melchiorii erat quoad actionem certum, & incontrovertibile, utpote resolutam ex publico instrumento impositionis census, exactionis vero nimium difficilis, dum non obstantibus diligentibus factis per plures annos, & mandatis desuper expeditis, nunquam potuit complementum satisfactiois recipere, in quibus geminis casibus cessio acquisita pro minori pretio, experiri potest pro toto, ut in terminis crediti certitudo tradit Gabriel. conf. 67. n. 7. lib. 1. Andreol. controuv. 262. num. 14. Giurba observ. 58. n. 23. Rot. dec. 307. num. 13. part. 1. & dec. 228. num. 10. par. 13. & in terminis crediti difficilis exactionis prosequitur Rota in mox citata decif. 228. num. 12. par. 13. & in specie nostræ hypothefis dec. 699. numer. 7. vers. tertio demum par. 18. & in confirmatoria coram bon. memor. Rondonino s. ultra quod.

Ex quibus omnibus, utraque parte informante, resolutum fuit, constare de re iudicata.

REVERENDISSIMO P. DOMINO ALBERGATO

Romana Pecuniaria.

Ven. 14. Martii 1664.

ARGUMENTUM.

In tot paghis debitor promiserat debitum exsolvere cum pacto, quod in casu moræ unica vice deberet integrum exburfari debitum: morosus fuit in solutioe, ideò decidit factum fuisse locum stipulationis, rejecta æquitate purgationis moræ, quæ in hisce materiis voluntarie dilationis sub conditione concessæ non admittitur, præcipue ob clausulam resolutivam, in comprobationem disc. 56. Card. de Luc. de credit.

SUMMARIUM.

- 1 Dilatione concessa debitori, dummodo in certis statutis paghis debitum solvatur, corruis, si ipse debitor promissa non servet, & n. 2.
2 Creditor agendo pro paghis decessit censetur solvere moram incurfam remittere, limita ut n. 4.
3 Purgatio moram non admittitur in obligatione solvendi totum debitum, quatenus deficiat debitor in prima paga.
6 Præcipue si ad sit pactum resolutivum.

DECISIO XVII.

Petrus Paulus debitor Domini Abbatis Aghemii in sc. 1300. obtinuit die 7. Maii 1659. à creditore dilacionem solvendi scuta 100. quolibet anno in vigilia Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi; cumque defecisset debitor in solutionibus convenitis, obtinuit Aghemius mandatum ab Aud. Cam. pro residuo scutorum 1000. quod cum successivè fuisset revocatum in gradu appellationis, dubitavi; an & pro qua summa Petrus Paulus teneatur; & pro summa mox exprimens teneri responsum fuit. Dum enim conventum fuisset, quod deficiente debitor in primo termino teneretur statim die cadente ad solutionem duorum terminorum unica vice, & quatenus iterum deficeret, teneretur statim ad tres pagas, nempe ad scuta 300. unica solutioe, & si in ulterioribus solutionibus cessaverit, statim à beneficio hujusmodi dilacionis cadat eo ipso, & ad totum, & integrum debitum teneatur: & cum hic casus non factæ solutionis eveniret, contractus fuit resolutus perinde, ac si dilatio non fuisset concessa: Peregrin. consil. 77. n. 7. lib. 3. Cancr. var. resolut. quæstio 3. cap. 7. n. 354. Gratian. discip. 307. num. 4. Rot. dec. 199. numer. 11. & 1662. tempore convento non exburfavit, quod sufficit ad effectum de quo agitur; cum enim pactum solvendi scuta 100. quolibet anno cessat obligationem camerale, & juramento firmatum, punctualiter servandum erat, & integre faciendi solutio, Mant. de tacit. lib. 22. tit. 26. sub

num. 2. & per totum, Gratian. discip. 15. n. 9. Surd. dec. 151. num. 21. quamvis post primam, & secundam moram Aghemius mandatum obtinuerit pro scutis 300. quæ deinde illi soluta fuerunt, unde inferrebat informantes pro Petro Pauli solum primi anni moram acceptatam, aliam autem anni 1660. remissam fuisse cum ei acceptata fuisset utriusque anni mora, pro scutis 500. agere debuisset, leg. post diem, ff. de 3 leg. comm. Cravert. consil. 106. num. 2. & sequent. Cavalier. decif. 58. numer. 3. & in Romana locutionis 10. Junii 1661. coram Reverendissimo Pat. Domino meo Vrosipio §. siquidem. Hoc enim non potest procedere in præsentem, quia Aghemius non petiit simpliciter scuta 300. pro duobus terminis decurtis, sed sub conditione, & cum clausula sine præjudicio majoris summe, juxta formam instrumenti summar. n. 3. & in actu receptionis in quietantia repetiit à conto di quello mi deve, cumque non receperit solutionis temporis futuri, sed solum unius anni præteriti, talis protestatio illi omnino suffragatur, & caducitas, & mora non censetur hujusmodi, juxta distinctionem Jafon. in leg. si post moram sub nu. 4. ff. de eo quod cert. loc. & plene deducitur in dicta Romana Vineæ 24. Martii 1651. coram Reverendissimo Decano.

Nec purgatio mora admitti potest ex eo, quod non concurrat protectura, sed Petrus Paulus celeri numeratione terminos decurtos offerat; tum quia versatur in simplici, & gratuita dilacione concessa sub conditione solvendi dicta scuta 100. annua, qua non impleta, nihil ad quod dicitur ab initio, & purgatio mora non admittitur, Alexand. in leg. 5 in sulam 84. sub n. 24. ff. de verb. obligat. Cyriac. controuv. 2. 39. num. 17. Rot. dec. 203. n. 19. par. 6. ob consensum enim, & obligationem Petri Pauli in forma Camerae resolutio non est poena, sed natura contractus, & conditio inserta dilacionis; tum quia quando, ut in præsentem casu, ob non implementum adei pactum resolutivum, non admittitur purgatio moræ, Millin. dec. 137. n. 13.

Utraque &c.

REVERENDISSIMO P. DOMINO MOLINES.

Romana Subappaltus Theatri,

Ven. 27. Junii 1698.

ARGUMENTUM.

An contractus inominatus per pactum inobservantiam resolutur, seu potius competat tantum actio pro implemento, ac casum disc. 57. de credit. Card. de Luca,

SUMMARIUM.

- 1 Obligatio Cameralis dat vim executionum.
2 Pro assistibus præceditur executio tam ex dispositione juris, quam statuti Urbis c. 88.
3 Error Notarii non præjudicat partibus.
4 Pacta sunt servanda.
5 Contractus ex conventionem partium legem accipiunt.
6 Pacta servanda est vox Dei in ore pratoris.
7 Princeps supremus contrahens tanquam persona privata tenetur ad observantiam promissorum.
8 Obligatio resolvitur ex capite inobservantia conventionum.
9 Facultas, qua non apparet in capitulis contractus, non attenditur.
10 Exceptio requirens altiorē indaginem, non retardat executionem obligationis Cameralis.
11 Locatio dicitur contractus nominatus.
12 In contractibus nominatis non datur resolutio propter inobservantiam pactorum, sed competit actio ad implementum, seu interesse.
13 Resolutio contractus censetur remissa per non reclamacionem ab illius inobservantia.
14 In omni contractu inest conditio, dummodo res in eodem statu permanent.
15 Contractus non resolvitur propter contraventionem, nisi intercedat culpa contravenientis.
16 Pœna conventionales non debentur, nisi ad mensuram interesse.
17 Declaratur tamen, ut procedat conclusio, quando pœna est adjuncta quantitati; secus si sit adjuncta pacto affirmativo, vel negativo, quo casu valde existitur pœna.
18 Arrha admittitur ex defectu implementi.

DECISIO XVIII.

In scenico Theatro aliàs extante propè Tyberis Ripam, vulgo nuncupato Tordinona, & hodie destructo, sublocavit Franciscus Fortunius omnes Cellulas sexti ordinis vulgo

vulgo Palchetti, inibi existentes Hieronymo Bonnano sub certis, & determinatis capitulis, prout in apocha Camerali obligatione vallata; contra quem Hieronymum tamquam debitorem affectum relaxatam fuit à R. P. D. Governatore Urbis mandatum, executivum favore d. Fortunii Locatoris, quod DD. sub congruo dubio requirit ad instantiam Dominici Salviani cessationis d. Fortunii Locatoris exequendum esse censuerunt, tanquam validum, & iustum.

Validitas enim bene resultare visa est ex revoluzione aforum, juxta præscriptum famigeratæ decifionis Caputa. de 260. p. 2. & præsertim respectu processus executivi, nedum quia apocha, cuius vigore relaxatum fuit dictum mandatum, erat munita Camerali obligatione, quæ tribuit facultatem procedendi executive ad tradita per Ridolphinum in præsi. 1. c. n. 59. Rota decif. 17. & 155. utrobique n. 1. post Zach. de obligat. Camer. verum etiam quia agebatur de affectu, & sublocacione, in vim quæ locatori conceditur via executive pro consequendis affectibus decurtis, & non soluti, tam inspecta dispositione juris communis, juxta Text. in l. Præfata, locato, & moram exornat Pacion. de locat. & conduct. c. 39. n. 5. cum segg. quàm attentæ censura statuti Urbis cap. 88. in quo ordinatur in causis locacionum procedit executive sine strepitu, & figura iudicii, si loque veritate inspecta, ut prosequitur Pacion. decif. c. 29. num. 27. & 28. Rot. dec. 170. n. 5. post Zach. de oblig. Camer. & dec. 335. n. 4. p. 10. & dec. 507. num. 3. p. 18. recent.

In nihilum relevante, quod citatio ad videndum executorii mandatum apparet executi sub die 1. Martii 1696, & decretum legitur subscriptum die 8. ejusdem mensis; nam omisit alius responsionibus adductis per informantem, est certum, quod error, seu incuria notarii partibus præjudicare nequit, per Text. in l. 2. Cod. de error. advocat. & l. errore, C. de restanor. Rota coram Coccin. decif. 373. num. 19. & dec. 735. n. 16. & 17. p. 18. & dec. 16. n. 4. & dec. 411. n. 10. p. 19. rec. & dictum fuit in Romana, seu Fasfen. mantentionis 2. Junii currentis, §. neque obstat in medio, coram me.

Iustitia verò dilucide convincitur ex lequra Apocæ, & Capitolurum, quæ post illam concordata fuerunt inter præcitos contrahentes, & ex quibus inter alia pacta legitur promissio solvendi pro quolibet die recitationis Comedie, scut. 95. favore Fortunii Locatoris, quæ pacta nulli dubium est, quin essent servanda, ita exigentibus æquitate, & iustitia: Soccin. jun. conf. 26. n. 6. & 7. lib. 1. Corn. conf. 343. n. 1. lib. 1. Anton. var. resol. lib. 2. resol. 53. num. 5. Pacion. de locat. & conduct. cap. 23. num. 138. Rota dec. 414. num. 26. par. 12. & in Romana incisionis Arborum 25. Junii 1696. §. præsupposita in fin. coram me Idque ex ea convincenti ratione, quia omnes contractus ex partium conventionem legem accipiunt, per Text. in l. 1. Contractus 24. ff. de regul. jur. l. 1. §. & si conveniret, ff. de post. Gratian. discip. 527. nu. 15. Rocc. disc. jur. 129. n. 9.

Quinimò cum verbum illud, pacta servando, fuerit vox Dei in ore Pratoris, teste Bald. in rubr. de constit. & conf. 327. n. 4. lib. 1. consequens fit, ut nedum Judici nullum concedatur arbitrium pactis contrahentium, verum etiam Princeps ipsos supremos, in quibus consideratur duplex persona, altera legislatoris, altera privati contrahentis, ex hac ultima ad promissa servanda teneri, nemo est, qui dubitet ad text. in l. digna vox 4. Cod. de legib. Bald. conf. 279. lib. 3. Vvsemb. in parat. ad tit. de constit. Princ. lib. 1. tit. 4. in fin. Petr. de potest. Princ. cap. 32. num. 145. Preg. de Republ. lib. 22. cap. 11. num. 13. Valen. conf. 162. num. 41. & Merlin. controuv. 53. n. 7. & 8. lib. 1. Lan. alleg. 19. n. 10. Roc. resp. 1. num. 22. & resp. 49. nu. 1. Camerat. resp. 23. n. 3. lib. 1. Moder. Iscan. disp. jur. cap. 78. n. 7. Franch. dec. 177. n. 6. & dec. 673. nu. 4. Tapia dec. 5. n. 35. Capyc. dec. 188. n. 9. Ideoque referatur à Casiodoro var. lib. 3. cap. 35. Theodoricum Regem respondisse: Liberalitatem nostram firmam decet tenere constantiam, quæ in concessum debet esse Principi usum.

Hinc non obstat, si dicatur, quod d. promissio solvendi dictum scut. 95. pro qualibet recitatione Comedie censetur facta ab Hieronymo sub conducitore correcte respective ad facultatem privatam sibi concessam à Fortunio sublocatore affectu sexti ordinis; undè cum subconductor non potuerit uti d. privata, ex quo alii fecerunt similes affectus minuit obligatio emissa in contractu, de quo agitur per Text. in l. cum te servandum, C. de pact. inter emp. & vendit.

Si quidem omisso, quod hujusmodi facultas privata nullo modo legitur in Capitulis controversi appaltus, undè

vel de ea nulla est habenda mentio, juxta responsum Bald. in cap. venerabilem 34. de elect. Rot. dec. 90. sub n. 3. coram Gregor. vel quatenus hujusmodi exceptio probanda esset per Testes, tamquam requirendi alioquin indaginem, non poterat admitti ad retardandum executionem obligationis Cameralis ut omnis generalibus in puncto firmavit Rot. dec. 245. n. 9. p. 18. rec.

In omnem casum, quatenus etiam probaretur, cum dubitari non possint, quin versetur in contractu locacionis, qui dicitur nominatus, juxta doctrinam Bart. in l. si mercet, ff. de vi maj. & de locat. Clarin. contr. 52. n. 4. lib. 1. Rocc. disp. jur. cap. 148. n. 3. hinc sequitur, quod adhuc admittitur quilibet inobservantia ex parte Fortunii Locatoris, nullo modo factus fuit locus præsentis resolutioni, sed dumtaxat Hieronymo conductori competeas actio ad implementum seu ad interesse, per Text. in l. si quis, Cod. de act. emp. l. in civile, ubi Bart. Odoif. & alii Cod. de rei vindicatio. l. fin. ubi Bart. n. 13. ff. de condit. ob caus. Surd. consil. 38. num. 7. Becc. consil. 45. n. 1. Marefc. contr. resp. lib. 1. cap. 9. n. 3. Cyriac. controuv. 55. num. 70. Rocc. disp. jur. cap. 148. n. 4. in puncto locat. Clarin. controuv. 52. num. 41. Rot. cor. Greg. decif. 130. num. 2. cor. Buratt. decif. 640. numer. 13. cor. Millin. decif. 162. numer. 1. coram Duran. dec. 9. num. 3.

Quæ omnia eò libentius amplexa fuerunt, quia constitit, quod Hieronymus subafficiarius d. sexti ordinis Cellularum inobservantiam præsentis privatæ sibi concessæ, acceptando resolutionem contractus, sed potius in eo perseveravit, tam per seipsum, quàm per eorum nom locando singillatim variis personis d. tabulata, & retinendo claves; ex quibus censetur remissa quælibet resolutio contractus, ad tradita per Tiraquell. in l. si nunquam certe reverentur, num. 10. Cod. de revoeat. Romat. Ruin. consil. 35. n. 21. lib. 1. & consil. 141. sub num. 3. lib. 3. Grat. cap. 302. num. 17. & dec. morchie 159. num. 13. pluri- busque relatis tradit in puncto Rocc. disp. jur. cap. 148. num. 21. & 149. num. 4. & 8. ubi quod censetur recessum à puncto resolutivo, etiam expresse apposito, quando quis recipit vigore ejusdem contractus, & Rot. cor. Buratt. dec. 54. num. 16. & dec. 640. num. 17. & 19. coram Bich. dec. 148. nu. 16. Rot. dec. 422. n. 9. par. 4. & dec. 353. num. 37. par. 9. & dec. 95. num. 4. par. 10. recent.

Præterea animadvertendum fuit, quod hujusmodi promissio præsentis, non potest interpretari alio modo, quàm congrua congruis referendo, nempe juxta numerum cellularum extantium de tempore suscepti subappaltus, & quæ pertinebant ad sublocatorem, non autem de illis superadditis occasione mutationis d. Theatri, & quæ spectabant ad Comitem Dealiberti inventorem d. mutationis, & sic alteri quàm dicto sublocatori, cum certa fit in lege regula, quod in omni contractu subintelligi debeat conditio, rebus sit firmioribus, & in eodem statu permanentibus; & proinde si aliqua inobservantia considerari possit in dicta præsentis privatæ, utique non esset ad scribendam Fortunio sublocatori, neque quis culpe, quæ omnino requiritur, ut contractus resolutur ex capite contraventionis; Cravert. conf. 204. n. 35. Cepha. conf. 24. n. 13. lib. 1. Graff. de except. except. 13. n. 88. Rocc. disp. jur. d. cap. 148. n. 31.

Denique non obstat, quod arrha tamquam apposta per pactum, & per modum pœne conventionalis, non poterit amitti etiam ex capite, non adimplementi, cum hodie hujusmodi pœne conventionales, attendat æquitate canonica, non debentur, nisi ad mensuram interesse, juxta consil. Ant. de Butr. 34. n. 2. Corn. conf. 2. n. 3. lib. 1. Rimin. jun. conf. 80. n. 9. & 10. & Cancr. var. resp. par. 3. cap. 11. n. 163. Coneio. ad statut. Engub. rub. 61. n. 3. Pilia. dec. Canon. tom. 1. lib. 2. dec. 9. n. 27. Spereil. dec. 131. n. 32. lib. 2. Rot. cor. Seraph. dec. 819. n. 8. Rot. dec. 179. n. 4. p. 11. recent.

Quoniam pro remotione objecti distinguatur DD. quod tunc pœna conventionalis de æquitate Canonica exigi non potest, nisi quatenus concurrat cum interesse, quando reperitur adjecta quantitati ad effectum evitandi iustitiam, in quibus terminis procedunt auctoritates mox in objecto relate; secus est quando adjecta fuit tam factio affirmativa, quam negativa, quo casu ob pactum non adimpletum, hinc existit adversus contravenientem per Text. in l. prædicta, ff. de act. emp. & distinguendo tradunt Andreol. in hunc allegat. num. 4. ibique Bonell. Cod. de usur. Andreol. controuv. 285. num. 19. Card. Mant. de tacit. lib. 4. tit. 37. num. 4. bene Leonard. de usur. qu. 38. num. 8. Camuncul. dec. Bonon. 22. n. 6. pluribusque relatis tradit Rocc. disp. jur. cap. 158. n. 14. Rot. dec. 275. num. 5. part. 2. dec. 106. n. 10. part. 4. tom. 2. & dec. 170. n. 15. part. 11. recent. & novissime optime firmatum fuit in Romana incisionis Arborum

borum 25. Junii 1696. §. quoniam quidquid sit, coram me. Quia distinctio retenta, cum non versemur in secundo illius membro, quo scilicet poena amissionis artha fuerit adjecta facto negativo, quatenus Hieronymus Bonanus subappaltor non folveret in actu cubiliter recitationis de sero, aut de mane sequenti, utique ex defectu implementi censetur inducta amissio artha, & bene potest exigi ad verus contravenientem, per Text. in l. si quis, §. ultimus, ff. si quis caus. l. 4. §. Cato, ubi interpretes, ff. de verb. oblig. Grat. disp. forens. cap. 721. n. 24. Leonard. de usur. dist. cap. 38. n. 8. pluribusque relatis tradit Rocca. disp. iur. dicit. cap. 158. n. 10. & in nostris præcis terminis tradit Gratian. disp. in alio cap. 748. n. 23. ubi quod artha non censetur poena, sed amittitur in quocumque contractu ex capit. inobservantia, & licite exigitur secundum dispositionem legis, juxta doctrinam Bald. in l. secundum dispositionem legis, in l. 1. §. Cod. quando licet ab emptio. disced. & ultra disposit. iur. commun. adert amittit statum Urbis, quod permittit illius exactionem, ut in cap. 12. lib. 1.

Et ita informante tantum Salviano cessionario Fortunii locatoris resolutum fuit.

R. P. D. ALBERGATO DECANO.

Romana Pecuniaria,

Morc. 10. Maii 1684.

An Mons Pietatis remaneat obligatus ex facto ministrorum.

S U M M A R I U M.

- 1 Pignus dicitur contractum de confessione Bollellini per ministrum montis pietatis.
- 2 Et virtute dicti Bollellini contra montem competit actio.
- 3 Scriptura prodacta contra producentem plene probat.
- 4 Juramentum creditoris admittitur ad liquidandam quantitatem crediti, si de illius substantia non dubitetur.
- 5 Levis sufficiunt probationes, ut quantitas crediti probata dicatur, si veritas in genere comprobata remanserit.
- 6 Mons pietatis ex dolo ministrorum efficiens remaneat obligatus, §. n. 19.
- 7 Præponens tenetur de facto ministro, quatenus factum respiciat manus, in quo fuit assumptus.
- 8 Pecunia oppignoratio in iure admittitur.
- 9 Appellationes rei venit pecunia.
- 10 Verbum — ogni sorte — nullam restrictionem admittit.
- 11 Exceptio certa rei denotat comprehensionem aliarum.
- 12 Argenti appellatione venit pecunia.
- 13 Bulla cretionis sacri montis pietatis Urbis, non prohibet, quin divites valeant oppignorare.
- 14 Minusque vetat statum d. S. Edis.
- 15 Observantia etiam univocalis inservit pro interpretatione cuiuscumque legis, seu statuti.
- 16 Ministro omnis censetur data facultas, ut gerere valeat ea, qua de solito observantur, & practicantur.
- 17 In loco pio bona fides semper presumitur.
- 18 In viro optimo minima est presumenda negligentia in iis, qua implere tenetur.

D E C I S I O XVIII.

Oppignoratis in S. Monte Pietatis Urbis, mediante persona Christophori Magni, per Excellentissimum D. Ducentum Cesarinum decem, & septem sacculis monetæ argenteæ expendibilis clausis, & obligatis, compertum fuit in illorum expignoratione octo ex eisdem deficere, subtractos ab infidelitate custodis. Quapropter pro illorum restitutione, & consequenter pecuniæ amotæ recuperatione a ministris S. Edis controversa, coactus fuit D. Dux judicialiter ejus iura experiri, & à iudice ejusdem Montis mandatum executivum pro summa scilicet 7966. 30. ad ejus favorem reportavit, successitque per signaturam Sanctissimi cum reiterata clausula sine prejudicio canonizatum.

Verum, quia idem Mons in devolutiva causam prosequi intendens obtinuit specialem commissionem appellationis per Sanctissimum signatam bo. me. Card. Taye cum facultatibus S. Montis, & Emin. Prosectori dirigi; unde ego uti subrogatus Dominos hodie consului, An constet de credito D. Ducis contra Sacrum Montem, vel potius sit locus restitutionis pecuniarum & affirmative quoad primam, negativè verò quoad secundam dubii partem resolutum fuit.

Cred tum enim D. Ducis ad evidentiam probari in genere dignocebatur ex Bullettino, seu Testera pignoris impressa sub nomine provisorum S. Montis, & ex partitis ex

eiusdem libris extractis, præcisam oppignoracionem in Bullettino contentam præstiteribus, sum. Ducis n. 1. & 2. quorum vigore nedum contrahitur pignus, ut de simpliciter apocha est text. in l. cum tabernam 34. §. idem quæsit, ff. de pign. Gen. de script. priv. in ad. pag. 46. sub n. 1. verum & actio omnimodè exercibilis contra S. Montem suboritur, ex traditis per Card. de Luc. de cred. dis. 69. sub n. 2. & 3. cum segg. Rot. det. 541. n. 2. cor. Bich. & det. 289. n. 2. cor. Emin. Cero.

In specie vero, seu quantitate subtracta, iustificari ex judiciali confessione per eundem custodem ad perpetuas trimeses ob tale furtum damnatum in eius constituto emissa, verificata ad unguem, tum ex descriptione sacculorum à reo enunciato reperitorum cum paucis repositis in eisdem sacculis relicta, tum ex annotatione præcisæ quantitatæ ablatae in tribus foliis in eodem loco repositis ab ipso reo exarata, tum & evidentè ex criminali sententia contra ipsum consistentem lata individuam summam subtractam præferente, qua uti per S. Montem produnt, & repetita in iudicio civili adversus reum, & illius fidei iussore pro consequenda pecuniæ amotæ restitutione, plenum probationis gradum respectu summæ in illa contentæ contra producentem constituit, per ea, quæ tradunt Parit. conf. 104. num. 3. l. 1. Panzirol. conf. 110. sub n. 11. & 12. Rot. det. 642. sub n. 10. & segg. coram Bich. det. 43. n. 5. coram Priol. iunctis præsertim de positione Christophori Magni oppignorantis formiter in testem inducti ac iuramento D. Ducis in supplementum præfinito, qui semper locum esse quoties de quantitate crediti dubitari contingat, dixit Rot. det. 60. sub n. 9. vers. secundum quia, & n. 10. coram Duran. & det. 67. num. 7. cor. Arguelles, quæ aliis de facili, & levioribus coniecturis probari potest, si veritas crediti in genere comprobata remanserit, juxta allegata per Rot. det. 324. n. 4. cor. Greg. det. 82. n. 21. p. 19. rec. & in Neapolitana mercedis 5. Aprilis 1680. §. firmata, cor. R. P. D. Mattheo.

Data itaque oppignoracione sacculorum monetæ, ac iustificatione crediti D. Ducis, tam in genere, quam in specie, seu in quantitate supra enunciata, in necessariam sequi videbatur S. Montem teneri ad restitutionem ejusdem monetæ, licet à ministro, seu custode subtractæ, cum adhuc Mons de dolo, & culpa suorum institutorum, & ministrorum tenetur, per text. in l. 1. ff. de exec. ad l. habebat, & l. seg. ff. de inst. ad. Giubr. det. 38. ff. per totam, Card. de Luc. dis. 68. n. 19. de cred. Rot. cor. Cocc. det. 1665. n. 5.

Nec apud DD. valuit, quod talis pecunia in sacculis ob signata, uti præferens speciem depositi regularis, nullatenus in pignus dari poterit, & signanter recipi à secundo custode adducto dumtaxat ad mutuandam pecuniam egenis super pignoribus; secus verò ad recipiendam huiusmodi pignora seu deposita, quæ solummodo irregularia permittuntur in distincta, & diversa manifeste personis divitibus; unde inferebatur, quod si D. Dux credidit pecunias, seu pignus indebitum secundo custodi diversè muneris proposito & cum eodem contraxerit, amissio pecuniarum ejusdamo cedere debet, & sibi imputari, si cum persona minus idonea contraxerit, cum tam respectu D. Ducis divitis, & non egeni, quam ex parte ministri, ad id peragendum nullam facultatem habentis, Sac. Mons inquam poterit obligari ex recepta conclusione, quod Dominus, seu præponens solum tenetur de facto ministri, seu famuli, quatenus isti delinquant in eo munere, seu officio, quo præficerunt, secus autem si in diverso ipsis nullatenus ad dicto, & distinguendo firmarunt Costa de remed. sub l. remed. 91. n. 5. vers. quomodo, Gen. de script. priv. lib. 4. tit. de lib. institut. n. 34. fol. 118. cum adductis per Farinae in prac. §. 110. sub n. 122.

Quandoquidem tale obiectum, in quo reddet totius causæ discussio, ex pluribus dilui videbatur. Et quidem quoad prohibitionem pignoratis pecunias, cum nullibi in iure cautum reperitur, illarum oppignoracionem veritam esse, quinimò expresse permittam, ex littera text. in l. Itemque 7. §. si sibi propè fin. ff. qui potior. in pign. hab. libique Bald. Fab. in suo Co. l. 4. tit. 26. defn. 25. sub n. 2. Tiraq. de retract. ligas. §. 32. l. unie. n. 16. Mantica. de iact. l. 1. tit. 4. n. 9. Merlin. de pign. l. 3. tit. 1. §. 23. sub n. 4. Rot. det. 83. n. 7. §. n. 8. cor. Duno. Jun.

Id ipsum quoque permittitur censetur ex statutis ejusdem S. Montis: in capitulo enim 30. del cario dello stimatore, prohibent quidem statuta diversas res oppignorari, sed in hoc genere prohibitorum non faciunt mentionem permittivam, ubi in reliquis permittitur cuiuscumque rei oppignoratio, ibi, del resto facino imprefare sopra ogni sorte, live attendatur generalis significatus illius verbi Robba, cum appellatione rei veniat pecunia, l. pecunia 4. & l. rei, ff. de verborum significat. glof. final. in l. prima, ff. si cert. per. Rebuff. in l. rei in prin.

Quibus omnibus ad stipulatur nedum generalis observantia cum pluribus, & diversis magnatibus habita per ministros S. Montis recipiendi in pignus capitales, & sacculos aures, & argenteæ pecunie repletos pro mutuo modicæ quantitatis, ut ex confessione Lamparelli olim S. Montis Custodis, & ex attestacione ministri Principis Pallavicini, nec non ex partita à libris eisdem S. Montis extra doctum fuit in Summ. Ducis n. 14. quæ sanè observantia etiam universalis optima dicitur cuiuscumque legis, & statutorum inter-

15 pres, si ex illorum verbis aliqua possit orti dubitatio, text. est in l. de interpret. & l. sequenti, ff. de reb. ind. ac individuo Statuti loquentis de auro, & argento, firmat Tiraquell. de retract. lig. gl. 20. §. 1. n. 2. vers. hic autem satis constat, & generaliter comprob. Conf. Sicul. conf. 51. n. 65. conf. 50. n. 10. Rot. cor. But. det. 16. n. 11. & cor. Ottob. det. 263. n. 17. & det. 328. n. 3. p. 15. rec. Ideoque minime allegari valet excessus custodis extra limites proprii officii, in quo intelligitur præpositus cum facultate faciendi ea, quæ de solito observari, & praticari queant, ad tradita per Rot. det. 34. colom. 3. ad med. apud Tur. de Camb.

Verum & in præfenti facti specie concurrunt specifica, & individua observantia respectu huius pignoris & Ducis cum pecuniæ oppignoratae fuerit pluribus, ac in diversis temporibus nedum secundo custode, verum & à primo in pignus

in princip. vers. cui rei appellatione, & vers. res genus, Alex. conf. 185. n. 26. lib. 2. Barbof. appell. 235. num. 4. Junctâ præsertim generali illa comprehensione ogni sorte di Robba, quæ nullam patitur restrictionem quoad rei potest, exposcit, text. in l. Julianus, ff. de legat. 3. five attendatur exceptio seu prohibitio aliquorum certarum rerum, quæ facit, seu ampliat regulam pro comprehensione pecuniarum non exceptæ, 11. l. nam quod liquidè 4. §. fin. de pecun. legat. Rot. cor. Barac. det. 391. n. 3. & cor. Celfo det. 400. sub n. 11.

Constitut in idem mentio auri, & argenti toties in aliis capitulis statutorum habita cum supposito, quod illud possit oppignorari, ex quo necessario inferitur etiam supponi oportere pignorationem pecuniæ permitti, quam appellatione argenti in legibus, & statutis venire, non minus doctè, quam eruditè tradidit Tiraquel. de retract. ligas. §. 1. gl. 20. n. 2. & 6.

Quo verò ad assertam mutandi pecuniam prohibitionem divitibus super illorum pignoribus, elicita tam ex Bulla cretionis montis confirmatoria. fa. me Pauli III. quam ex c. 31. eorumdem statutorum, quibus caveatur Sac. Edem creatam in sublevam pauperum, ita ut istis dumtaxat pecuniis occurratur super pignoribus absque ulla spe lucri, secus verò divitibus, & magnatibus, qui nulla indigentia præmuntur, DD. super hoc animadvertunt, nec Bullam præfatam, nec aliquid statum huiusmodi interpretacioni subici posse; Bullam siquidem, cum in ea verbis demonstratur non autem taxativè mentio pauperum, & egenorum habeatur, nec ulla legatur respectu divitum oppignoracionum prohibitio, quæ nunquam censetur ita in abstracto inducta, dummodo egentibus præjudicium, aut damnum non inferatur, ut probat Pasqual. det. 161. per tot. quæ in præfenti considerari nequeunt; tum atenta qualitate pignoris in casu indigentia (ut experientia docuit inferius expendenda) proficui tum divitibus ejusdem S. Montis, quibus tunc temporis affuebat, tum exiguitate summæ muraarq Juliorum quinque, quæ nec damnum, nec præiudicium pauperibus inferre potuit, ut patet ad sensum.

Statutum verò, cum ipso præcipitur di non imprefare à Civitatis, nè à persone commode, che si possa giudicare, che ciò videra per incertantia, ex quo portus elicitur permissio recipiendi pignora à divitibus, qui, ut in hoc casu, nec ludunt, nec nummos recipiunt causa mercatura, ducto argumento, tam in sensu directo, quod exceptio aliquorum faciat regulam pro comprehensione non exceptorum, ex supra allegatis sub §. idem sum; quàm à contrario sensu, quod possint recipi pignora à non ludentibus, & non oppignorantibus causa mercatura; quod argumentum esse in statutis validissimum firmatur Bald. conf. 101. n. 2. vers. in contrarium l. 1. Castr. conf. 106. in prin. l. 2. R. Min. Jun. conf. 320. n. 25. Cephal. com. opin. contra com. §. 336. n. 2. & seg. Rot. det. 186. n. 7. p. 1. rec.

Quod clarior ex eisdem verbis statuti 31. quibus permittitur posse per famulos oppignorari, ac per interpositam personam suppressis nominibus oppignorantium, ibi, Che dirà di non voler nominare il padrone, perche egli non voglia offer nominare, si serviva, disse offer di altri; unde manifestè resultat permissio recipiendi pignora dominorum divitum, ea in super convincibilis ratione, quod semper impracticabilis redderetur oppignoratio, si pro quolibet pignore super paupertate esset inquirendum, & compilandus processus.

Quibus omnibus ad stipulatur nedum generalis observantia cum pluribus, & diversis magnatibus habita per ministros S. Montis recipiendi in pignus capitales, & sacculos aures, & argenteæ pecunie repletos pro mutuo modicæ quantitatis, ut ex confessione Lamparelli olim S. Montis Custodis, & ex attestacione ministri Principis Pallavicini, nec non ex partita à libris eisdem S. Montis extra doctum fuit in Summ. Ducis n. 14. quæ sanè observantia etiam universalis optima dicitur cuiuscumque legis, & statutorum inter-

15 pres, si ex illorum verbis aliqua possit orti dubitatio, text. est in l. de interpret. & l. sequenti, ff. de reb. ind. ac individuo Statuti loquentis de auro, & argento, firmat Tiraquell. de retract. lig. gl. 20. §. 1. n. 2. vers. hic autem satis constat, & generaliter comprob. Conf. Sicul. conf. 51. n. 65. conf. 50. n. 10. Rot. cor. But. det. 16. n. 11. & cor. Ottob. det. 263. n. 17. & det. 328. n. 3. p. 15. rec. Ideoque minime allegari valet excessus custodis extra limites proprii officii, in quo intelligitur præpositus cum facultate faciendi ea, quæ de solito observari, & praticari queant, ad tradita per Rot. det. 34. colom. 3. ad med. apud Tur. de Camb.

Verum & in præfenti facti specie concurrunt specifica, & individua observantia respectu huius pignoris & Ducis cum pecuniæ oppignoratae fuerit pluribus, ac in diversis temporibus nedum secundo custode, verum & à primo in pignus

receptæ & acceptatæ, ut aperte colligitur ex partitis Librorum S. Montis sum. Ducis n. 1. exhibitis; & quod plus est, cum scientia patientia & approbatione custodum, syndicorum, provisorum, ac totius Congregationis, quibus dimissis nedum inducitur perfecta observantia interpretativa, verum & expressa ratificatio de omnibus gestis ab inferiori Ministro, scilicet alicui violarentur Fides d. Principis, sed & publica totius Urbis, & Orbis, si recarentes ad sacrum Edem in illorum indigentis fidei privati custodis rex maximi valoris pro mutuo modicæ quantitatis committere deberent, nec ceteri officiales de pignore, quatenus indubie scientiam habentes, illos non certiorarent, cum ad illorum simplex verbum vel nullus oppignoraret vel quilibet retro pignus acciperet, quod ad servandam publicam, & bonam fidem faciendum esset, ne contrahentes indebitè delusi remaneret à Loco Pio, in quo semper bona fides prospollere præsumitur, ad tradita per Card. de Luc. de credit. dis. 68. n. 8. & per Rot. det. 15. n. 1. & 2. p. 1. & det. 320. n. 8. p. 18. rec.

Scientia verò, ac patientia, & consequenter omnimoda pignoris approbatio nedum præsumitur ex onere iuncto officialibus seu Syndicis S. Montis, in quolibet mense librum mutuatorum syndicare, necnon in qualibet hebdomada scrutari Bullettinos compititæ mutuatorum, & generaliter de mense Aprilis & Octobris Sacre Congregationis omnia pignora inspicere, & in revisione pignorum gemmarum, auri & argenti intervenire; ex quibus inferitur, quod diligenti implemento talium onerum sequuto, dum contrarium nefas est cogitare de tot tantisque inregressis Viris, ut tradunt Menoch. conf. 662. n. 17. vers. cum præsumptio fit, Carem. resol. 9. n. 1. Rot. det. 135. n. 3. cum segg. p. 15. rec. non fit ambigendum de scientia huiusmodi pignoris in libris custodis seu pignorum descripti.

Verum etiam ad evidentiam talis scientia palpatur? cum Revisores S. Montis usi fuerint controversis pecuniis in sacculis oppignoratis existentibus, non quidem malo animo secundi custodis, sed consulendo indigentis, & necessitatibus Sacre adis tunc temporis pecuniis exhaustæ ex datis in Sum. D. Ducis sub n. 16. 18. & 19. litteram A. licet in eisdem sacculis fideliter restituit; unde sequitur, & quod furtum eveniret in pecuniis ejusdem Montis, non autem in illis fidei D. Ducis, qui depositum irregulare noluit, ideoque dominium à se abdicare non permittit illud in Depositarium transferendo, & quod Sacer Mons restitutionem pecuniæ denegare nequeat, cum ea eadem utilitate fenerit; quidquid sit, an officiales incauti non consuluerint indemnitati ipsius Sac. Montis restituendo tale pignus nimis rapine promptum ab allicientiam pecuniæ, usualis, & expendibilis, & alia adimplendo ad formam præscriptam à Statutis Sac. Montis, cum aliis illorum scientia & patientia valuit & potuit Sacrum Edem damnificare, cum hæc omnino tenetur de facto ipsorum Institutorum, & ministrorum, ex supra allegatis §. data itaque.

Et ita utraq. Parte informante, & omnibus sollemniter suffragantibus, ex speciali Sanctissimi commissio resolutum fuit.

REVERENDISSIMO P. DOMINO LANCELOTTO.

Romana Domus.

Luna 22. Junii 1609.

A R G U M E N T U M.

An & quo casu confessio facta in Testamento revocato efficiatiam retineat, in comprobationem dis. So. Card. de Luca sub tit. de credit.

S U M M A R I U M.

- 1 Legatum factum pro exoneracione conscientie non cadit sub revocatione testamenti.
- 2 Minusque revocatur per posthumi natiuitatem.
- 3 Intentio testatoris faciendi legatum pro conscientia exoneracione probari potest per testes.
- 4 Testes præsumuntur testes.
- 5 Dominium ex quibus probetur.
- 6 Ad interpretandam testatoris voluntatem magis attenditur istius opinio, quam veritas.

D E C I S I O XX.

Fuit resolutum, quod per revocationem testamenti factam à quondam Hieronymo Cherubino, non fuit revocatum legatum Domus ad favorem Francisci quondam Bernardini de Pavia, ut factum pro exoneracione conscientie ipsius Testatoris, quod non censetur revocatum revo.